

GRIP H1N1

Da li će u Srbiji biti proglašena epidemija novog gripa H1N1? O tome bi najkasnije do kraja nedelje trebalo da odluči ministar zdravlja Tomica Milosavljević. Radna grupa za praćenje pandemije završila je 10. novembra obradu podataka o širenju novog gripa u Srbiji i spremila Predlog mera protiv epidemije koji je prosledila Institutu za javno zdravlje "Milan Jovanović Batut". Iz te ustanove predlog bi trebalo da bude upućen ministru koji ima konačnu reč.

Ako epidemija u Srbiji bude proglašena, važiće posebne mere, ali samo u mestima ili oblastima koja su najugroženija. To podrazumeva zatvaranje predškolskih ustanova, zabranu javnog okupljanja u zatvorenim prostorima, dok će se muzički i sportski događaji na otvorenom zabranjivati tek

kad se steknu uslovi za to. Do sada je devet okruga u Srbiji prijavilo epidemiju. Školski raspust je, u međuvremenu, produžen do 16. novembra, a do Nove godine lokalne samouprave će na osnovu epidemiološke situacije odlučivati o eventualnom zatvaranju javnih ustanova, škola i vrtića. Jedinствене mere za celu zemlju počće da važe onog trenutka kada od svinjskog gripa oboli između 15 i 20 odsto stanovništva.

Prema zvaničnim podacima, u Srbiji je do 10. novembra od novog gripa H1N1 obolelo 258, a od posledica je umrlo sedmoro ljudi. Nezvanično se procenjuje da ima deset puta više obolelih. Neki su H1N1 preležali, a da toga nisu bili ni svesni, a neki su sa svim članovima porodice završili u izolaciji.

JASMINA LAZIĆ

FAMILIJA PROTIV VIRUSA

Bili smo prvi predškolski slučaj na Institutu za majku i dete

OD SPECIJALNOG ZARAŽENOG IZVEŠTAČA "VREMENA"

TEMPERATURA

Oko podneva moj šestogodišnji sin, zimogrožljiv tip inače, požalio se da mu je hladno. Sa zahvalnošću oblači još jedan džemper, ali umesto da ode u školicu – zaspiva. Za nekoga ko spavanje smatra čistim gubitkom vremena to nije dobar znak. U dva sata toplomer pokazuje solidnih 38,7. Ne uzbuđujemo se. Brufen mu brzo skida temperaturu. Iz vrtića se, u međuvremenu, vraća devojčica "od četiri i po". U punoj je formi. Dečak, međutim, nije. Dejstvo leka je prestalo posle tri sata i sada je temperatura oko 39. Kašlje intenzivnije i češće nego inače. Stavljamo mu (ne previše hladne) obloge na čelo i stopala. Ne dopada mu se uopšte. U šest još jedan brufen. Oko osam primećujemo da se devojčica, primer neprekidnog i bučnog kretanja, upadljivo primirila. Toplomer

pokazuje impresivnih 39,3. Brufen i obloge. Devojčica kašlje iz sve veće dubine. Uskoro uočavamo pravilnost: lek i obloge uspevaju da smaknu visoku temperaturu, ali je spuštenom drže jedva dva sata. Kako se lek ne sme uzimati u razmaku manjem od četiri sata, deca se protiv temperature po dva sata bore bez pomoći hemije.

NEUSPEŠNO SKIDANJE

Bitka sa temperaturom ne jenjava do jutra. Devojčica oko četiri sata probija 40 stepeni: 40,2. Dečak takođe dostiže 40. Još uvek se ne uzbuđujemo: već se dešavalo. Ujutro, čini nam se, temperatura jenjava. U akciju se uključuju baka i deka. Oko deset novi nalet: devojčica čvrsto drži 40, dok se dečko kreće oko 39,5. Klinci su potpuno onemoćali, više se čak i ne bune protiv obloga. Jeste se dešavalo, ali ovo je ipak malo previše. Oblačimo ih i krećemo u dom zdravlja. Ne mogu da hodaju, unosimo ih u ordinaciju.

Sestra i doktorka stavljaju maske. Ulazimo preko reda. Merimo temperaturu. Devojčica i dalje oko 40, dečko oko 38,5 (on je popio brufen pre polaska). Na osnovu pregleda grla i slušanja pluća (nešto škripi) doktorka kod devojčice konstatuje virusni laringo... i tako dalje. Kod dečka ne konstatuje ništa, ali nas odmah upućuje u Institut za majku i dete. Devojčica ispija dozu paracetamola. U kolima iscrpljena deca zaspivaju i spavaju više od sata vremena koliko nam je potrebno od DZ-a u Meštrovićevoj do Instituta. U Institutu toplomeri pokazuju 39,7 kod devojčice i 38,7 kod dečaka. Doktor u prijemnoj ambulanti deluje brzo i uliva poverenje: petnaestak minuta po dolasku izolovani smo u toploj sobi. (Tada to nismo znali, ali bili smo prvi slučaj na Institutu, odnosno prvi predškolski slučaj.) Deci su uzeti krv i urin. Devojčica odlazi na rendgen. Na snimku se vidi povećana senka koja ukazuje na bronhitis. Ona kašlje iz dubine grudi, suvo, obespokojavajuće. Rezultati krvi i urina stižu za manje od sat vremena. Doktor nas obaveštava da bi bilo dobro da devojčicu odmah odvedemo na Dedinje, u "Dragišu Mišovića" ("takva je procedura", kaže, "ovde primamo samo krajnje slučajeve"), a dečaka možemo da vodimo kući, ali potrebno je sačekati još

I DRUGA IZNENAĐENJA

jedan rezultat dečakove krvi. Ispostaviće se da je tih dodatnih pola sata prelomilo doktora. Mama J. još jednom meri temperaturu devojčici. Gledam je dok čita rezultat na toplomeru: na licu izraz neverice, zinula je: 40,7! Još jedna doza paracetamola. Doktor se konsultuje sa kolegicom sa Odeljenja za imunologiju. Ne žele da maltretira iscrpljenu decu, odlučuju da ih prime oboje, odmah. Podržavamo odluku. Za manje od tri sata od kako smo došli u Institut oba deteta su na Odeljenju, sa mamom. Još jedna neprijatna epizoda dok im u nadlanicu zabadaju kanile, ali devojčica je toliko smrvljena da ne može pošteno ni da se bori. Dečak može. Osoblje deluje brzo i sigurno. Sestre ostavljaju utisak kao da znaju šta rade. Sve vreme su zakrbuljene. Odlazim kući po stvari istovremeno i uznemiren i umiren time što su deca na dobrom mestu. Do ponoći, međutim, temperatura im ne spada.

Ja aristokratski kašljucam. Baka takođe. Deko ne kašljuca. On jede beli luk.

INFUZIJA

Oko ponoći J. mi javlja da su deca prikazana na infuziju. Ok,

ništa strašno, znam, i korisno, ali opet... Devojčica probija 40, dečko je oko 39,7. Doktorka dopušta da devojčica, umesto paracetamola, dobije jači bruflen. Temperatura se, kao i prve noći, spušta, ali još brže raste. Začudo, J. mi javlja da deca spavaju relativno mirno. Po njenom amaterskom mišljenju to je učinak infuzije. Do jutra traje temperatura klackalica, ali prevagu odnosi visoka

temperatura. Pre podneva mali predah. Oko podneva skidaju ih sa infuzije. U 14.30 poseta. Svi spavaju. Bude se. U trenutku oduševljenja devojčica izručuje gust kapljični sadržaj iz svojih usta direktno baki na lice. Baka stoički uklanja šlajm i pljuvačku. Deki se događa slično, ali njega nije briga, on jede beli luk. Pokušavam da ostanem što duže, eskiviram obezbeđenje, ali me glavna sestra pod hitno izbacuje iz boksa. Institut je, lepo piše,

za majku i dete, a ne za tatu i dete. Odlazim sa priličnom gromadom u stomaku: sumnja da je u pitanju svinjski grip sada je izražena. Do ponoći temperatura ne samo da ne jenjava, nego raste. J. kaže da počinje da je boli glava. Ja i dalje otmeno kašljucam. Otmeno kašljuca i baka, ali odbija pomisao da bi to moglo imati veze sa kapljičnim sadržajem koji joj je unuka izručila u lice.

BUNILO

Iza ponoći devojčici temperatura još raste, bunca. J., vrlo uznemirena, priča mi da je mala nije prepoznala, tražila je mamu iako ju je mama držala u naručju. Mene uznemiruje što je doktorka najavila mogućnost da bi devojčica, ako temperatura ne mine, mogla na respiratorni aparat. Za to vreme dečko se bori kao zmaj: ne da temperaturi da pređe 39,5. Noć je izrazito teška. J. me obaveštava da su deca počela da primaju i antibiotik. Nju bole oči, mišići i počinje da kašlje. Veruje, međutim, da je to od umora i zbog neudobne pomoćne fotelje, a ne od svinjskog gripa. ("Kako da ne", >>

mislim, ali ne kažem. Ionako sam prokažen kao pesimista.) Istovremeno, kaže mi da joj dr Pašić, načelnik Odeljenja za imunologiju, gde leže, uliva poverenje. Delim utisak: u svakom trenutku izgleda kao neko ko zna o čemu govori, a kada nešto pita sasluša odgovor. Nešto kasnije ispostaviće se da kada doktor ne sasluša odgovor (pošto ga, verovatno, zna) to ume da dovede do (ozbiljnog) propusta. Noć je teška. Jutro ne donosi olakšanje, tim pre što je jasno da je i baka gotova (iako to ne priznaje). Ipak, devojčici temperatura spada ispod 40 stepeni. Ekipe koja dolazi spolja uzima deci krv, bris nosa i grla i šalje ih na Torlak.

Rezultati se očekuju u utorak uveče, ili sredu ujutro. Lekari, međutim, sve manje sumnjaju da je reč o svinjskom gripu. U 14 časova odlazim u Institut. Posete su ukinute i verovatno sam poslednja osoba iz spoljašnjeg sveta koja uspeva da se probije do Odeljenja. J. temperatura raste iako ona i dalje tvrdi da to nema veze sa gripom. Sada dva puta na 24 časa deca dobijaju antibiotik. Popodne protiče relativno mirno, deca spavaju, ali J. se temperatura penje do 39. "Molim vas ostanite", kaže mi glavna sestra na Odeljenju. Drago mi je što sam sa njima. Jedini sam muškarac ovde stariji od šest godina. Devojčici temperatura spada ispod 39. Dečak se kreće oko 38. Počinju da se svadaju. Dobro je!

Kašljucam tuberkulozno. Umeo sam i bolje da se osećam u životu. J. dobija lek za spuštanje temperature. Lekari čekaju da se i kod nje ispolje simptomi.

ZAŠTITA OD NAS

Deci temperatura pada. Kod devojčice više ne prelazi 38,7, kod momka ostaje ispod 38. Kod J. se ustalila na oko 38,5. Naša je izolacija pojačana, u sobu se ulazi u punoj opremi za atomski napad: rukavice, maska, mantil, nazubci. Već prethodnog dana niko nije ušao da očisti sobu. Sa lekarima komuniciramo kroz staklo. S vremena na vreme odlazim u toalet za mame (za tate ne postoji). Kako su zidovi

od stakla, primećujem da sam predmet naglašene pažnje. U stvari, svi smo predmet pažnje. Noć prolazi vrlo dobro, ne računajući to što smo se J. i ja smrzli. Ujutro dečak nema temperaturu, devojčica ima malu. J. oko 38. Ja se osećam gripozno rđavo, u dva navrata toplomer pokazuje 37,5. J. ubedljivo kašlje, ali niko je ne pregleda. Dan prolazi mirno, deci se temperatura gotovo potpuno povukla, verujemo da su pregrmela ono najgore. Bolnička hrana nije rđava. Kasno popodne stiže potvrda sa Torlaka: H1 N1 kod oba deteta. Automatski mama i tata ulaze u grupu zaraženih. Baka takođe. Deca počinju da piju tamiflu. Malo potom stiže dosta čudan predlog: lekar nam savetuje, J. i meni (naročito njoj), da odemo na Infektivnu kliniku. "A deca?", pitam. Oni će se pobrinuti za njih. ("Malo teže", mislim, ali mudro ćutim.) "Kako da odemo do klinike?", pitam. Doktor se malo zbunjuje. "Osobni prevoz", kaže, ali mi nemamo osobni prevoz. (Polulaž: deda vozi, ali deda je celoga dana jurio po gradu, sada pada sneg, ovo bi bilo previše.) "Taksi?" Šta da mu kažem, pitam se. Niža srednja klasa trenutno, a i uopšte, nema novca za taksi. Napolju mokar sneg u većim količinama. Ostaje autobus, ali zar s temperaturom, po pasjem vremenu i s virusom svinjskog gripa u autobus?! "A uput", pitam već iznerviran, "da odemo najpre u dom zdravlja?" Osam je uveče i domovi nerade. Spreman sam da ga oteram do đavola ako mi kaže – da. Sad je ozbiljno zbunjeno. Kaže da će da zove Infektivnu kliniku. Iznervirana je i J. Odlučujemo da ona ipak ide, premda se pitamo zašto je niko ovde makar ne poslušaju. Nedugo potom J. odlučuje da ostane na sopstvenu odgovornost. Na svu sreću dr Pašić interveniše. J. odlazi na pregled. Slušaju je. Na plućima se ne čuje ništa. (Zanimljivi nalaz s obzirom na to da već u tom trenutku – usuđujem se da tvrdim – ona ima upalu pluća.) I J. dobija tamiflu. Ja ne dobijam ništa. Stavljam masku i odlazim u toalet za mame.

LAVIRINT UPUTA

Noć prolazi odlično. Klinci nemaju temperaturu, nemamo je ni mi. Problem je baka koja se oseća vrlo loše i koja, budući da se veoma

teško kreće, od kuće pokušava da dobije elementarnu informaciju, bilo o čemu. Na tom nivou organizacija je, očigledno, loša. Iz doma zdravlja upućuju je na Neodložnu pomoć koja, međutim, ne može da dođe. U međuvremenu, obavješteni smo da možemo kući.

Dobijamo preporuku da J., baka i ja, odmah odemo na Infektivnu kliniku. U 14 h smo kod kuće. Baka uopšte nije dobro. Niko iz DZ-a, ili već odakle, ne može da dođe kod nje. Posle dva i po dana s temperaturom od 39 stepeni ona zove obližnju kliniku, doktor dolazi za pola sata, konstatuje bronhitis i naplaćuje, otprilike, polovinu njene penzije. Baka potom zove Infektivnu kliniku gde joj saopštavaju da joj je potreban uput. To što njeni unuci, koji su joj kašljali u lice, imaju svinjski grip, što dva dana ima temperaturu 39, što intenzivno kašlje, što je bole glava i svaki mišić na telu, nije dovoljno da direktno

prostoriji nas troje čekamo nešto više od sat vremena, kada, poput tajfuna, uleće mlada doktorka. Pitanja postavlja neverovatnom brzinom, toliko brzo da često ne uspevamo da odgovorimo. Ljubazna je i puna entuzijazma. Baka ima bronhitis, dobija tamiflu i neke veoma jake antibiotike. Nema analize krvi, što nas amatere malo čudi. Mene gotovo s vrata šalje na rendgen. Razumem, delujem jektičavo na prvi pogled i zahvalan sam joj zbog toga, ali sam nekako očekivao da me prvo poslušaju, pa tek onda, ako nešto čuje, pošalje na snimanje. Uz to, nemam temperaturu čitav dan. Ispostavlja se da su mi pluća zdrava, što slušanje potvrđuje.

Strašno je čudno, međutim, što J., čije se šištanje čuje i bez stetoskopa, doktorka ne šalje na rendgen. J. dobija još jednu kutiju tamiflu i taj konjski antibiotik. Sad nastaje višestruki zaplet. "Zar nam nećete dati tamiflu vi?", pitamo. "Nećemo", kaže doktorka, tamiflu daju samo onima koji ostaju na klinici. Lepo, kažemo mi, a gde da nađemo tamiflu, pitamo, pošto su naši prijatelji zvali jedno 15 apoteka u kojima ga nema? Kao što piše na izveštaju, kaže mlada doktorka, idete vašem lekaru opšte prakse, koji vam prepisuje lek i tako dalje. Na izveštaju, takođe, piše da J. napravi rendgenski snimak pluća. Ponešto zbunjeni vraćamo se kući našoj deci veseloj.

RECEPTOM NA RECEPT

Više niko nema temperaturu, ali ni J. ni baka nisu dobro. Naoružan maskom odvlačim se do doma zdravlja po recepte i uput za rendgen. U izolovanoj sam prostoriji. Posle više od sat vremena priopćeno mi je da DZ ne daje tamiflu na recept. Sada mi već sve deluje kao zajebancija. Kog sam đavola ovako gripozan šipčio gradom, umesto da odem do prve apoteke i kupim lekove? Kojih, međutim, nema.

Za antibiotike dobijam recepte. Čekam u redu oko pola sata, da bi mi apotekarka saopštila da šifra nije dobra, to jest da imam platiti antibiotike. Pošto? Sveukupno nešto više od četiri tisuće. Vraćam se do lekara i pitam da li je jebena šifra u redu. U redu je, kaže. Kupujem antibiotike pitajući se kog đavola plaćam socijalno. Tamiflu stiže

popodne. Odlično, kažem, baš bi mi prijala šetnjica. Gmižem do kuće. J. zove DZ gde joj kažu da dođe sutra ujutro na snimanje, snimak u ponedeljak. Ne možemo da verujemo: na klinici je snimak bio gotov za pet minuta.

UPALA PLUĆA

Niža srednja klasa odvaja poslednji uštedeni novac za snimak pluća na privatnoj klinici. Dijagnoza: *Pneumonia centralis lat sin*, upaljen centralni deo levog plućnog krila. Važim za uljudnog tipa, ali psujem prilično ružno. Sa snimkom odlazimo na Infektivnu kliniku. Terapija ostaje, J. mora da miruje itd.

BELI LUK

Dovršavam tekst za "Vreme". Svi smo bolje. Dečko je, doduše, dobio temperaturu 37,6, ali to je, pretpostavljam, od toga što je popodne bio nindža kornjača. Ili tako nešto. J. i baka bile na kontroli u Infektivnoj, eritoriciti idu naviše, dobro je. Oporavak će, međutim, dugo da traje.

Deda i dalje odlično. Jede beli luk.

IVAN MILENKOVIĆ

ode na Infektivnu kliniku. Tek što smo ušli u kuću odlazim po upute za sve nas po raznim domovima zdravlja (iako na otpusnoj listi J. piše da ima N1 H1), dok baki snimaju pluća u obližnjoj klinici. (Nižoj srednjoj klasi upravo se topi poslednja ušteđevina.) Osećam se gadno, ali sada je prilika da odigram herojsku ulogu. DZ u Ulici Krivolačkoj ipak je dobro organizovan, ulazim u posebnu prostoriju za *suspektne* slučajeve i uput dobijam za deset minuta.

Do kuće se dovlačim pešice. Oko šest uveče odlazimo na Infektivnu kliniku. I tamo je dobra organizacija. U toploj, izolovanoj

NEMA RAZLOGA ZA STRAH

Veliki broj građana je preboleo grip a da to nisu ni znali niti se javljali lekaru

Član Radne grupe za praćenje pandemije dr Branislav Tiodorović, objašnjava za "Vreme zdravlja" kako da razlikujemo novi grip od sezonskog, kako da se zaštitimo na vreme i šta nas očekuje u slučaju snažnog talasa novog H1N1 virusa.

"VREME ZDRAVLJA": Koje su vrste gripa ove godine izolovane u Srbiji?

DR BRANISLAV TIODOROVIĆ: U našoj referentnoj ustanovi, Institutu za imunologiju i virusologiju "Torlak" u Beogradu, izolovani su novi A H1N1 i pre njega H3N2, a krajem prošle godine i B tip. Sada je i u Evropi dominantan novi tip H1N1 virusa.

Kako na vreme da prepoznamo simptome novog gripa i kako da ga razlikujemo od običnog, sezonskog?

U početnoj fazi bolesti ova dva tipa gripa su veoma slična. Karakteriše ih naglo povišenje temperature preko 38 stepeni, suvi kašalj, curenje nosa, grebanje u grlu, bolovi u mišićima i zglobovima. Kod dece se često javi i proliv. Kod atipičnih infekcija i lakih kliničkih oblika bolesti može nedostajati najveći deo navedene simpatologije, a obavezno je – povišenje temperature, suvi kašalj i neki od navedenih kliničkih znakova.

Međutim, kod pandemijskog gripa se vrlo brzo može razviti zapaljenje pluća koje je kod običnog, sezonskog gripa mnogo ređe. Ukoliko povišena telesna temperatura opstaje dva do tri dana i pored terapije antipireticima, to je znak da se bolesnik mora javiti svom izabranom lekaru. Ukoliko se pored navedenih simptoma pojave i znaci malaksalosti, zamaranja pri govoru, bol u grudima i otežano disanje, to je znak za hitno delovanje, odnosno odlazak u bolnicu ili pozivanje službe hitne pomoći. Mnogo su češći laki oblici oboljenja pa se procenjuje da je veliki broj građana, posebno mlađih, preboleo grip a da to nisu ni znali niti se javljali lekaru.

Šta bi trebalo preduzeti u kućnim uslovima, ukoliko nam iz kol-centra jave da ne moramo da dolazimo lekaru, a ipak imamo neke od simptoma?

Kod lake ili srednje teške kliničke slike oboljenja potrebno je uzeti preporučene lekove, mirovati i sprovesti higijenskodijetetski režim. Održavati ličnu higijenu, posebno ruku i disajnih organa – ispirati nosnice i grlo slanom mlakom vodom što će pomoći da se bolesnik lakše oseća, hraniti se namirnicama bogatim vitaminima i konzumirati što više tečnosti. Odrasli se ovakvog režima moraju pridržavati najmanje pet, a deca deset dana.

Dr Branislav Tiodorović

Druga žrtva gripa se lekarima, navodno, javila posle dva dana visoke temperature. Ispostavilo se da je to kasno. Koliko mirno možemo da čekamo da produ tri dana, pre nego što odemo kod lekara?

Svi do sada oboleli sa fatalnim završetkom su imali neku od hroničnih bolesti (kardiovaskularnih ili plućnih), a kod onih koji to nisu imali postojala je prevelika gojaznost – obesitas. Iste karakteristike su uočene i u toku pandemije u Meksiku i SAD.

U slučaju iste žrtve pomenuto je da je njena gojaznost bila jedan od faktora koji je doprineo komplikacijama. Zašto

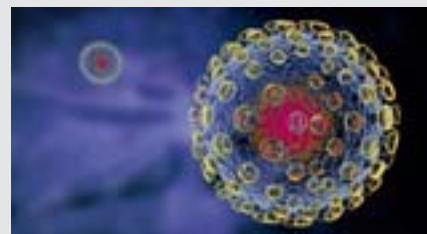
H1N1

Virus H1N1 Kalifornija 7/2009 je kombinacija svinjskog, ptičjeg i humanog virusa u kome je pet segmenata genoma od svinjskog, dva segmenta ptičjeg i jedan segment humanog virusa.

Trenutno je dominantan na planeti.

Odgovaraju mu zimsko vreme i temperatura od pet do sedam stepeni i kišni period.

Najugroženije grupe stanovništva su: hronični bolesnici, deca i trudnice.

Zaraznost je najveća odmah po nastanku simptoma i najčešće traje pet dana (kod dece do sedam dana).

SIMPTOMI NOVOG GRIPA:

- povišena temperatura
- kašalj
- bol u grlu
- bolovi u telu
- glavobolja
- drhtavica
- zamor
- kod nekih ljudi proliv i povraćanje

KAKO DA SE ZAŠTITIMO?

- redovno perite ruke tekućom vodom i sapunom
- pokrijte usta i nos maramicom kada kijate i kašljete
- odmah bacite upotrebljenu maramicu u kantu za otpatke
- ukoliko nemate maramicu, pokrijte usta i nos nadlakticom, a ako kinete u dlan odmah operite ruke
- izbegavajte rukovanje, grljenje i ljubljenje ako kijate i kašljete
- ostanite kod kuće kada ste bolesni i pozovite lekara

je gojaznost opasna?

Na prvom mestu među fatalnim završecima oboljenja u dosadašnjem toku pandemije u zemljama gde je ona i počela, jesu hronični metabolički poremećaji, odnosno

dijabetes, kao i gojaznost. Oni smanjuju kvaliteta i očuvanost imunog sistema pacijenta.

Kako novi grip H1N1 deluje na čoveka – od momenta infekcije do fatalnog ishoda?

Novi grip, u najkraćem, posle zapaljenog procesa na gornjim disajnim putevima, tzv. kataralnog sindroma, dovodi do komplikacija tipa zapaljenja pluća, odnosno pneumonije, a to kod veoma osetljivih osoba može dovesti do respiratornog distresa ili poremećaja disanja što, ako se pravovremeno i adekvatno ne reaguje – kiseoničkom terapijom i drugim lekovima kao i primenom respiratora, odnosno veštačkim disanjem – može za posledicu da izazove i *cardia arrest*, odnosno zastoj srčane radnje ili – smrt.

Kolika je razlika u smrtnosti od sezonskog i novog gripa?

Kod ovog prvog mlakog talasa, u kome se mi nalazimo, skoro da nema razlike u stopi smrtnosti između ova dva tipa gripa, ali kod glavnog pandemijskog talasa, koji će kasnije verovatno uslediti, negde početkom februara 2010. godine, stopa umiranja može biti nekoliko puta uvećana.

U SRBIJI OD SEZONSKOG GRIPA GODIŠNJE OBOLI IZMEĐU 75.000 I 150.000 LJUDI. UMRE IZMEĐU 60 I 150 LJUDI, ALI TO SU PRE SVEGA HRONIČNI BOLESNICI I STARE OSOBE. BROJ OBOLELIH I UMRLIH OD H1N1 JE NA NIVOU OBIČNOG SEZONSKOG GRIPA

Koliko ljudi u Srbiji godišnje oboli, a koliko njih umre od posledica sezonskog gripa?

Smatra se, prema nepotpunim podacima, da u Srbiji od sezonskog gripa godišnje oboli između 75.000 i 150.000 ljudi. Umre između 60 i 150 ljudi, ali to su pre svega hronični bolesnici i stare osobe.

S obzirom na tempo rasta broja obolelih (i umrlih) ima li razloga za strah?

Nema razloga za strah jer je broj obolelih i

fatalnih završetaka na nivou običnog sezonskog gripa, ali sve pripreme zdravstvenog sistema i celokupnog društvenoekonomskog državnog sistema bi trebalo da ublaže posledice pravog pandemijskog udara koji će uslediti, kako smo pretpostavili, u februaru 2010. godine.

Šta nas tada očekuje?

Broj obolelih bi se mogao kretati od 300.000 do milion, a broj fatalnih ishoda između tri i četiri hiljade. Ovo se može značajno ublažiti dobrom organizacijom i efikasnim delovanjem celokupnog sistema zdravstvene zaštite i državnog sistema. Pored zdravstva, u otežanim uslovima moraju funkcionisati i snabdevanje hranom i lekovima, vodom i energijom, javni transport i organi bezbednosti, trgovine i obezbeđenje dečje hrane i svih ostalih potrepnosti, platni promet, mobilna i fiksna telefonija, socijalna zaštita posebno najsiromašnijeg dela populacije. Bez očuvane funkcije medija bilo bi nemoguće da se sve mere podjednako na celoj teritoriji uspešno sprovedu. U protivnom, biće nam teže nego što je bilo u Meksiku ili nego što je sada u Ukrajini.

J. L.

GRIP

Brzo...kao rukom odnesen!

FERVEX

ŠPRIC POD MIKROSKOPOM

Zašto nije nabavljena na vreme, zašto moramo da potpisujemo i ako hoćemo i ako nećemo da je primimo, koliko je korisna, a koliko štetna vakcina koja nam uskoro stiže

Vakcinacija protiv gripa H1N1 u Srbiji bi mogla da počne sredinom decembra, pošto bi prvih 500.000 vakcina trebalo da stignu do 10. decembra. Na tenderu koji je raspisao Republički zavod za zdravstveno osiguranje pobedila je švajcarska farmaceutska kompanija "Novartis", koja je jedina na vreme podnela svu potrebnu dokumentaciju i jedina je od tri pozvane firme (osim nje, RZZO je na tender pozvao i "Glakso Smit Klajn" i "Sanofi Paster") u mogućnosti da vakcine za Srbiju obezbedi do kraja godine. Zašto vakcine nisu nabavljene na vreme, zašto je RZZO pozvao samo "GSK", "Novartis" i "Sanofi Paster", zašto vakcinu možemo kupiti samo od jednog ponuđača, zašto moramo da potpisujemo ukoliko nećemo da primimo vakcinu, zašto moramo da potpisujemo ako hoćemo da je primimo, koliko nam vakcina može doneti koristi, a koliko štete, samo su neka od pitanja kojima se javnost bavi ovih dana.

Do sada dobijeni odgovori su:

1. Vakcina se nije mogla ranije nabaviti pošto nam ih niko nije mogao i nije želeo isporučiti;
2. RZZO je tražio da firme koje učestvuju na tenderu ispune tri uslova: da je vakcina registrovana u EU, da nam ponuđač može isporučiti bar 500.000 doza do 15. decembra i da ostalih 2,5 miliona isporuči do marta sledeće godine;
3. Vakcinu možemo kupiti samo od jednog ponuđača jer tako nalaže Zakon o javnim nabavkama;
4. Logično je da potpisom potvrdimo odgovornost ako ne želimo da se pelcujemo, međutim, nema baš logičnog objašnjenja zašto se zahteva potpis i onih koji na vakcinaciju pristaju. Jedno od ponuđenih objašnjenja je da vakcinacija nije obavezna zakonom, pa da zato moramo da potpisujemo pristanak.
5. Korist, odnosno štetu, možemo da uvidimo kada analiziramo sastav vakcine koji nam je ponuđen, između ostalog, i na sajtu Svetske zdravstvene organizacije (mada od toga vajdu imaju stručnjaci za hemiju i

"Focetria adjuvanted H1N1"

LEKOVI

Virus H1N1 je osetljiv na dva leka: oseltamivir (komercijalno poznat kao tamiflu) i zanamivir (komercijalno poznat kao relenza), koji mogu da ublaže težinu i trajanje bolesti, a mogu se primeniti i preventivno (kod bliskih kontakata). Upotreba antivirusnih lekova i antibiotika sprovodi se samo po preporuci lekara, a zvaničnici tvrde da za sada imamo dovoljne količine lekova. Stručnjaci nikako ne preporučuju preventivno uzimanje ovih lekova kako se ne bi razvila rezistentnost.

farmakologiju). Savez sindikata lekara i farmaceuta zatražio je od Ministarstva zdravlja da se u svim sredstvima javnog informisanja objave moguća neželjena dejstva vakcine. Do utorka, 10. novembra, to nije učinjeno.

"Novartisovu" vakcinu "focetria adjuvanted H1N1" mogu primati sve osobe starije od šest meseci.

Jedna doza vakcine sadrži:

Aktivna supstanca: Površinski antigeni virusa influence (hemaglutinin i

MASKE

U zemlji vlada nestašica maski protiv novog gripa. Situacija je, daj šta daš, a mušterije po apotekama kupuju i hirurške maske. Njih je moguće nabaviti za deset do 20 dinara po komadu, dok pakovanje od tri epidemiološke maske košta oko 120 dinara. Gornjomilanovačka firma "9. septembar" počela je 9. novembra distribuciju 200.000 zaštitnih maski, koje bi trebalo da se nađu u apotekama širom Srbije.

Nošenje maske nema smisla u svakom slučaju. Kako biste sebe i druge sačuvali od virusa, masku treba nositi u zatvorenom prostoru, kada ste u kontaktu sa osobom koja ima simptome slične influenci, tokom negovanja bolesnog člana porodice. Važno je znati da nepravilna upotreba maske može povećati rizik od transmisije virusa. Maska se, dakle, stavlja pažljivo tako da prekrije usta i nos i sigurno vezuje tako da se minimalizuje svaki prostor između lica i maske. Neophodno je izbegavati dodirivanje maske koja se koristi. Kad god se dodirne upotrebljena maska potrebno je oprati ruke sapunom i vodom ili ih obrisati vlažnim maramicama na bazi alkohola. Čim korišćena maska postane vlažna mora se zameniti novom čistom, suvom maskom. Nikako ne upotrebljavati već korišćenu masku za jednokratnu upotrebu, već je baciti odmah nakon skidanja.

neuraminidaza) soj:

A/California/7/2009 (H1N1)v sličan soju (X-181) 7,5 mikrograma** u 0,5 ml doze

Adjuvans: Vakcina sadrži adjuvans (MF59C.1) koji poboljšava imunološki odgovor. MF59C.1 sadrži 9,75 mg skvalena, 1,175 mg polisorbata 80 i 1,175 mg sorbitan trioleat u citratnom puferu. Količine su izražene za 0,5 ml doze vakcine.

Ostali sastojci: tiomersal, natrijum-hlorid, kalijum-hlorid, kalijum-dihidrogenfosfat, natrijum-hidrogenfosfat dihidrat, magnezijum-hlorid heksahidrat, kalcijum-hlorid dihidrat, natrijum-citrat, limunska kiselina i voda za injekcije.

Važno je znati da su i kod novih vakcina sa andjuvansom virusi uzgajani na jajima, zbog čega ih ne smeju primati osobe alergične na jaja. Jedan od sastojaka vakcine je i timerozal, organsko jedinjenje na bazi žive. Prema rečima dr Ranka Dakića, direktora Instituta za imunologiju i virusologiju "Torlak",

KUĆNA APOTEKA

Kiseli kupus ima dosta metanamin-hidrorodanina, koji može biti efikasna supstanca protiv ptičjeg gripa.

Beli luk razgrađuje masnoće, usporava razvoj bakterija i uništava viruse.

Pileću supu zovu i prirodni penicilin, jer pročišćava disajne puteve. Preporučljivo je kuvati je sa dosta povrća.

Paprika je, kao i citrusi (limun, pomorandža), bogata vitaminom C. Naravno, samo konzumiranje ovih namirnica ne vredi ništa ukoliko se ne pridržavate preporučenih načina zaštite protiv gripa.

timerozal ulazi u sastav svake vakcine i nije toksičan, kako se to navodi na brojnim sajtovima na internetu. Da bi timerozal ili neko drugo jedinjenje iz vakcine bilo otrovno za

ljudski organizam, potrebno je odjednom da se primi 1000 doza. Ranije je bilo pokušaja da se vakcine naprave bez timerozala, ali su takve vakcine imale manje dejstvo i mogle su da se kontaminiraju. Iako je predstavnik "Novartisa" istakao da je ovu vakcinu do sada primilo 42 miliona osoba širom sveta bez propratnih simptoma, njen kvalitet, efikasnost i bezbednost ispitaće Agencija za lekove i medicinska sredstva Srbije (ALIMS).

Prednost u vakcinaciji imaće najugroženije grupe stanovništva: trudnice, hronični bolesnici i zdravstveni radnici, a iz vakcinacije će biti izuzeti deca mlađa od šest meseci i trudnice do trećeg meseca. Participacija će biti naknadno utvrđena, a neće je plaćati oni koji je i inače ne plaćaju. Ostalih 2, 5 miliona doza biće isporučeno u tri tranše – 30. januara, 27. februara i 20. marta.

J. LAZIĆ

BEZ VAKCINA I ZEMLJE U OKRUŽENJU

Iako je Hrvatska naručila 1,5 milion doza vakcine, prva pošiljka od 500.000 doza stići će tek krajem ovog i početkom sledećeg meseca. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) ranije je objavio da vakcina neće biti dostupna svima, već samo hroničnim bolesnicima, zdravstvenim radnicima i ukućanima beba mlađih od šest meseci i teških bolesnika, koji ne mogu da prime vakcinu. U HZJZ-u ne preporučuju vakcinaciju zdrave dece i mladih jer, prema dostupnim podacima, oni infekciju prebole bez posledica i uz blažu kliničku sliku.

Ministar zdravlja Crne Gore Miodrag Radunović najavio je da će Vlada do kraja godine obezbediti vakcine za sve građane i da bi vakcinacija mogla da počne početkom januara. Prvo će biti vakcinisana deca i trudnice.

Ministar zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske Ranko Škrbić rekao je da je ovo ministarstvo poslalo zahtev i narudžbinu jednom od tri evropska proizvođača za nabavku 30.000 doza vakcine protiv novog gripa.

Vlada Federacije BiH je, pored već naručene interventne količine od 30.000 doza koje se očekuju početkom iduće godine, spremna da finansira nabavku dodatnih 150.000 doza vakcine protiv gripa AH1N1, što će zavisiti od kapaciteta proizvođača. U tu zemlju je do sada stiglo 58.000, od ukupno naručenih 800.000 vakcina protiv novog gripa. Vakcinacija je počela 2. novembra.

Makedonija očekuje da vakcine protiv novog gripa budu isporučene krajem novembra. Isporuka vakcina kasni zato što, kako kažu u Ministarstvu zdravlja, proizvođač zbog ogromne potražnje ne može da isporuči sve potrebne količine.

U Mađarskoj je od gripa umrla jedna osoba. Vakcine proizvedene u Mađarskoj (koje Slovaci masovno kupuju "na svoju ruku") nemaju međunarodni, već samo nacionalni sertifikat. Mađarska Vlada je naručila četiri miliona doza vakcine.

U Rumuniji je do ove nedelje od novog gripa obolelo ukupno 555 ljudi. Rumunija, za sada, prema rečima državnog sekretara, raspolaže dovoljnom količinom antivirusnih vakcina, a u planu je kupovina još 1.375.000 doza. Vakcinacija bi trebalo da počne 26. novembra, a prve doze će se iskoristiti za imunizaciju pripadnika pogranične policije na granici sa Ukrajinom, kao i stanovništva koje živi u toj oblasti.

Bugarska je 6. novembra objavila epidemiju novog gripa. Do tada je u toj zemlji 100.000 ljudi obolelo, a četvoro umrlo od posledica novog gripa H1N1. Bugarska, kako izveštavaju glasila u Sofiji, nema dovoljno vakcina protiv novog gripa i stoga je vlada uputila poziv za pomoć ostalim članicama Evropske unije i farmaceutskim kompanijama.

MEDICINA XXI VEKA

“ZARAŽENI” ROBOT

Robotika već godinama privlači izuzetnu pažnju svetske javnosti u krugovima lekara, naučnika i istraživača. Sa ciljem da pomogne u osposobljavanju medicinskog osoblja za borbu protiv preteće pandemije virusa gripa H1N1, japanski naučnici nedavno su proizveli prvog humanoidnog robota koji verno simulira simptome ove virusne infekcije. Ovo je prvi put da je neki robot proizveden radi simulacije određene bolesti, međutim nije prvi put da se roboti koriste u medicinske svrhe kako bi omogućili medicinskom osoblju u svetu uvežbavanje procedura potrebnih za adekvatno lečenje obolelih od virusnih oboljenja.

Robot je prosečne visine odraslog čoveka, a materijal kojim je pokriven veoma je sličan ljudskoj koži. Znoji se kao i živa osoba pod velikom temperaturom nastalom usled oboljevanja od gripa vi-

rusa tipa A. Ovaj robot može čak i da simulira konvulzije koje nastaju usled nenamernog skupljanja mišića kod čoveka, a ukoliko nije adekvatno lečen, robot prestaje da diše. Ubrzo nakon prestanka disanja i njegovo srce prestaje sa radom.

RASPUST PROTIV ZARAZE

Šta rade roditelji koji svoje dete ne žele ili ne mogu da odvedu u vrtić ili školu, a zbog posla ne mogu da ostanu sa njim kod kuće?

Među najugroženijim kategorijama stanovništva koje virus H1N1 napada jesu – mladi i deca. Oko 40 odsto ljudi širom sveta koji su se ozbiljno razboleli ili umrli od komplikacija novog gripa bili su mladi i zdravi ljudi, a na kongresu Evropskog udruženja pneumologa rečeno je da je više od 50 odsto do sada obolelih bilo mlađe od 20 godina. Bolničko lečenje, prema iskustvu SAD i Australije, češće je bilo potrebno deci.

Ministar prosvete Žarko Obradović odlučio je 9. novembra da jesenji raspust za osnovce i srednjoškolce produži do 16. no-

igre koncentrisati na to da ne stavlja ruke u usta ili da se neće naći u nepoželjnom radijusu sa detetom koje ima simptome gripa. Još je nebuloznije odvesti dete u igraonicu sa maskom (mada su maske, bar kod osnovaca, lako prihvaćene i brzo postale trend). Šta je sa vanškolskim aktivnostima – sportom, muzičkim školama, kursevima jezika, časovima plesa... Iskustvo Australije je pokazalo da se virus gripa brže širio među decom na raspustu (u pitanju su starija deca), koja su se, oslobođena školskih obaveza, zdušno okrenula druženju. Međutim, zajedno sa dobrim raspoloženjem sejali su i grip.

vembra. Iako je na taj način sprečeno masovno širenje zaraze među decom, postavlja se pitanje šta ta deca rade u slobodno vreme (dok su na raspustu) i šta rade roditelji koji svoje dete ne žele ili ne mogu da odvedu u vrtić, ili školu (ako je dete u nižim razredima osnovne škole) a zbog posla ne mogu da ostanu sa njim kod kuće? Neko je dobro primetio da, paralelno sa školama, nisu zatvorene i igraonice za decu, u kojima je zaista iluzorno očekivati da će se dete usred

Zaključak je bio da je bolje vratiti ih u škole, kako bi nastavnici i roditelji imali bolji monitoring nad obolelom decom, što je doprinelo i smanjenom širenju gripa.

Bilo kako bilo, raspust traje do 16. novembra i važi za sve škole, uključujući i obrazovne ustanove u Vojvodini. U međuvremenu smo saznali da su deca iz OŠ "Milica Pavlović" u Čačku, koja su među prvim osnovcima bila zaražena virusom H1N1, posle kućnog lečenja ozdravila i da će 16.

novembra biti spremna za povratak u školu. Toga dana bi na nastavu trebalo da dođu samo zdrava deca, a ona kod kojih se u međuvremenu konstatuju simptomi slični gripu trebalo bi da ostanu na lečenju. Naravno, u dogovoru sa lekarima. Ministar prosvete je apelovao na roditelje da budu u stalnom kontaktu sa školama kojima obavezno moraju da jave razloge zbog kojih eventualno njihova deca posle kraja raspusta nisu došla u školu. Vrtići i dalje rade, ali većina roditelja povlači decu iz obdaništa. U nekim predškolskim ustanovama broj dece je prepolovljen. I dok je u Vojvodini broj predškolske dece koja su obolela od oboljenja sličnog gripu šest puta veći, u beogradskim vrtićima do 9. novembra nije zabeležen nijedan slučaj novog gripa, ali u obdaništa dolazi sve manje dece.

SIMPTOMI

I kod dece su simptomi gripa H1N1 slični simptomima običnog, sezonskog gripa:

- Temperatura (groznica) iznad 38 stepeni C
- Kašalj i suvo grlo
- Zapušen nos ili curenje iz nosa
- Glavobolje ili bolovi u mišićima
- Drhtavica
- Umor, sustalost, malaksalost
- Povraćanje
- Dijareja, proliv

Znaci za uzbunu i pomoć lekara su:

- Ubrzano disanje ili problemi sa disanjem
- Plavičasta (modra) ili siva boja kože
- Odbijanje ili otežano unošenje tečnosti
- Učestalo povraćanje
- Otežano buđenje i interakcija (nezainteresovanost)
- Simptomi običnog sezonskog gripa koji se posle poboljšanja vraćaju, praćeni povišenom temperaturom i pojačanim kašljom

"Kod dece je potrebno posebno pratiti povišenje temperature, jer kod

njih postoji i opasnost od febrilnih konvulzija. Ukoliko se temperatura ne smanji na delovanje antipiretika, odnosno lekova za spuštanje temperature, neophodno je javiti se svom izabranom lekaru odnosno pedijatru koji će odlučiti o daljim merama", upozorava dr Branislav Todorović.

"Ostali znaci su slični kao i kod odraslih. Kada dete uz prisutne navedene simptome

SLUČAJ ŠPANSKE GROZNICE

počne i otežano da diše, kada uočite uvlačenje međurebarnih prostora), kada često plače, bolno se napreže, odbija hranu i nije zainteresovano za igru, to je znak da se sa detetom hitno uputite svom pedijatru ili direktno u bolnicu.”

TRUDNICE

Druga ugrožena kategorija i lake žrtve novog H1N1 virusa su trudnice. Većina trudnica koje su se u svetu ozbiljno razbolele od ovog gripa bile su u poodmakloj trudnoći, a prema međunarodnim podacima između šest i 13 odsto obolelih od komplikacija izazvanih novim gripom su, upravo, trudnice. Trudnice koje obole od teže forme novog gripa dobiju pneumoniju, a onda jak sindrom otežanog disanja, zbog čega moraju biti priključene na aparate za veštačko disanje – respiratore. Naime, kod trudnica se upala pluća razvija brzo, često čak u prva 24 sata od trenutka zaraze, a u nekim slučajevima i pre nego što se poveća telesna temperatura i pojave kašalj i otežano disanje. Dobra vest je da su njihove bebe u većini slučajeva spasene.

Ukoliko ste trudnica, preporučljivo je da dođite svoju bebu ukoliko je ona bolesna. Sa dojenjem ne bi trebalo da prestanete ukoliko ste bili u kontaktu sa virusom, jer se u organizmu majke stvaraju zaštitna antitela, koja dojenjem prenosi na bebu. Međutim, ukoliko obolite, zatražite pomoć zdrave osobe koja će bebu hraniti vašim mlekom koje ćete prethodno izmlezati u bočicu. Za sve se prethodno obavezno konsultujte sa lekarom.

Od kada je ljudi, ima i gripa. Još 412. godine pre Hrista, otac medicine Hipokrat je identifikovao grip kao posebno oboljenje i opisao kliničku sliku ove bolesti. Nedugo zatim, Atinjanin Diodor Sikul takođe pominje ovu bolest kao uzrok pomora grčke vojske na Siciliji, a istoričari tvrde da je ovakva zaraza izazvala pomor u Atini 404. godine pre nove ere.

Grip se pod imenom “influenca”, od italijanske reči koja znači “uticaj”, prvi put javlja 1357. godine, jer je popularno verovanje onog vremena bilo da se grip dobija pod uticajem zvezda. I tako su zvezde 1485. “uticale” da na britanskom ostrvu nastane prva poznata epidemija gripa, takozvana “bolest oticanja”, koja je, pored zaraze i smrti nekoliko stotina hiljada ljudi, blokirala luke i znatno uticala na ekonomiju britanske države. Zabeleženi su pokušaji engleskih lekara da se izbore sa ovom pošasti, pa su tako korišteni razni lekovi poput duvanskog i limunovog soka, ali bezuspešno.

Nepunih 100 godina kasnije, svet je pogodila prva zabeležena pandemija. Krenuvši iz Azije, preko Afrike, zatim Evrope i na kraju do Amerike, ovaj grip je pogodio preko 90 odsto svetske populacije, izazivajući smrt u velikom broju slučajeva, dobrim delom zahvaljujući neukosti onovremenskih medicinara, koji su pacijente lečili pretežno puštanjem krvi, što je dodatno doprinelo većoj smrtnosti.

Narednih 400 godina, svet je, iako u međuvremenu pogođen drugačijim zarazama, poput velike kuge tzv. crne smrti, polako zaboravljao na grip, bar u pandemijskom obliku, a onda su se pandemija poznatija kao “ruski grip” 1895. godine i pandemija hongkonškog gripa 1900. godine, pobrinule da se na najgori mogući način ljudi podsete na ovu bolest.

Iako se svet ubrzo upoznao sa najmodernijim načinima masovnog sejanja smrti, koje je Prvi svetski rat napretkom tehnologije i razvojem naoružanja uveo u ratnu praksu, ipak, za sve vreme trajanja do tada najstrašnijeg globalnog sukoba, život je izgubilo manje ljudi nego u pandemiji gripa koja je usledila odmah nakon rata. Nakon strašnih ratnih razaranja, 1918. godine, svet je pogodila najveća pandemijska zaraza do tada koja je odnela, po nekim procenama, i više od 50 miliona života.

Ovo je bila više nego dovoljna motivacija da se civilizacija uhvati u koštac sa gripom i da se intenziviraju naučni naponi na iznalaženju rešenja ovog globalnog problema. Godine 1933. izolovan je prvi humani virus gripa, a nedugo zatim, 1944. godine, svet je dobio i prvu vakcinu protiv ove opake bolesti. Čovek je počeo da se bori.

Godine 1957, kada je pandemija tzv. “azijskog gripa” pogodila svet i 1968. godine kada je stigao novi pandemijski talas iz Hong Konga, prve bitke protiv zaraze su dobijene i smrtnost je bila neznatna u poređenju sa pandemijom španske groznice koja je 1918. pogodila svet.

Danas nam ponovo pretila pandemija. Počevši sa ptičjim, pa zatim sa svinjskim gripom, virus H1N1 u svojim varijacijama ponovo napada svetsku populaciju. Naravno, ovaj put smo spremniji, organizovaniji, razvili smo mnoga oružja protiv ove pošasti, prevenciju, vakcine, procedure..., ali strah od zaraze, mada nevidljiv na licima pokrivenim maskama, jasno se vidi u očima ljudi širom sveta.

KOLIKO JE SMRTONOSAN?

Šta bi se dogodilo sa epidemijom novog gripa ako bismo se potpuno oglasili o savete Radne grupe za praćenje pandemije?

Tokom prethodne nedelje videli smo novi, nešto brži trend širenja virusa tipa (A)H1N1 u Srbiji, što je u naletu medijskih priloga, saopštenja i izveštaja počelo da izaziva priličnu dramu, stvarajući sa jedne strane paničan utisak da se suočavamo sa virusom koji je dosad neviđeni serijski ubica, a sa druge da se stvar samo ekstremno naduvava i da treba da se oglasimo o sve to.

Ako se pak pogledaju i proanaliziraju brojevi koje epidemiolozi svakodnevno objavljuju, vidimo da zaista, kao što kažu, nema razloga za paniku, ali da pretnja nije ni potpuno bezazlena i da u iščekivanju vakcine treba ozbiljno shvatiti i primenjivati higijenske mere koje se građanstvu preporučuju.

Polazeći od ranije procene Radne grupe za praćenje pandemije da bi broj zaraženih u Srbiji mogao dostići dva miliona, donji histogram poredi mogući broj smrtnih ishoda, na osnovu skorašnjih podataka Instituta za javno zdravlje "Dr Milan Jovanović Batut", sa stanjem na početku novembra u Evropi i svetu, ali i sa smrtnošću običnog, sezonskog gripa i najpoznatijom pandemijom gripa u istoriji, onom iz 1918. godine.

Zapravo, ispostavlja se da uopšte nije moguće iole precizno proceniti kolika je smrtnost ove zaraze samo na osnovu svakodnevnih informacija o registrovanom broju zaraženih i broju preminulih. Ako ste to pokušali, bez razloga ste podlegli panici. I to ne samo zbog male statistike, koja je uvek više nego nepouzdan prijatelj.

Prostim deljenjem broja smrtnih slučajeva sa brojem trenutno zaraženih dobija se sasvim neprecizan podatak (prvi stubac na ovom histogramu), pošto je, kako kažu u Radnoj grupi, broj zaista obolelih bar desetostruko veći od broja koji je registrovao Institut za imunologiju i virusologiju Torlak, što u suštini znači da umire mnogo manji procenat obolelih (drugi stubac).

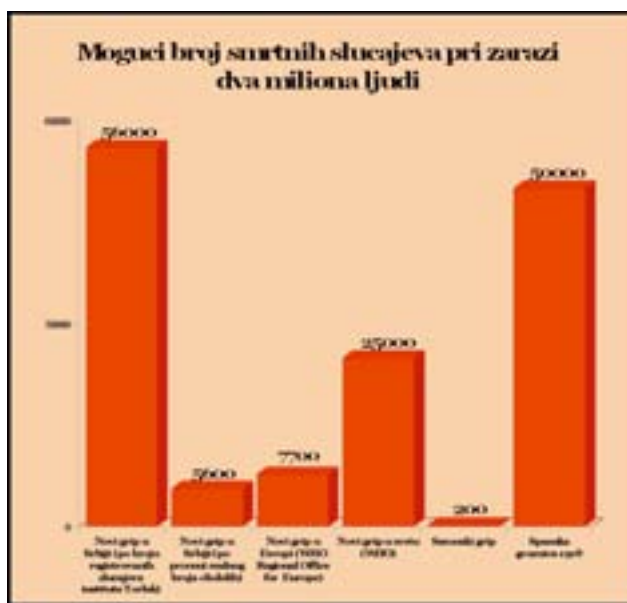
Tako, trenutna smrtnost novog gripa nije 2,8 odsto, već je izvesno manja od 0,3 odsto, iz čega vidimo da grip u Srbiji nije ništa više ubitačan nego u ostatku Evrope ili sveta. Na osnovu podataka World health organization (WHO), novi virus se do sada proširio na 199 zemalja, zarazio oko 482.300 ljudi i ubio više od 6000 obolelih. U Evropi je, po podacima WHO Regional Office for Europe,

zarazio oko 78.000 ljudi od čega je usmrtno oko 300. Srbija je sa 258 zaraženih i sedam tragičnih ishoda (vidi tabelu) zapravo i dalje ispod proseka.

Poredeći, čisto radi ilustracije kao na grafiku iznad naslova, u vrhu teksta, smrtnost od novog gripa sa smrtnošću od epidemija drugih virusa, kao što je danas istrebljena variola vera ili virus ebola, vidimo da je grip daleko od najgorih ubica među virusima. Međutim, neće valjati ako se proširi. U najgorem scenariju sa dva miliona zaraženih, novi grip bi čak i da ima smrtnost samo kao sezonski (oko 0,01 odsto) odneo 200 žrtava.

No, šta bi bila najcrnja procena? Sa pomenutom smrtnošću od 0,3 odsto, prost račun pokazuje da bi novi grip mogao usmrtiti i do 5600 ljudi, samo nešto manje nego što ih je stradalo u Srebrenici.

Međutim, kako su nam ukazali matematičari koje

KOLIKO GRIP KOŠTA POSLODAVCE?

Proглаšenje epidemije gripa u Srbiji moglo bi skupo da košta domaće poslodavce. U Udruženju poslodavaca Srbije (UPS) procenjuju da bi do kraja aprila sledeće godine od novog gripa moglo da oboli između 90.000 i 150.000 zaposlenih.

Prosečan izostanak s posla za muškarce biće osam, a za žene 12 dana, prvenstveno zbog nege bolesne dece.

U slučaju da se proglasi mera zatvaranja obdaništa, mnogi roditelji će morati da uzmu bolovanje i da odsustvuju sa posla, a prema važećim propisima, troškove prvih 30 dana bolovanja radnika plaća – poslodavac.

UPS procenjuje da će na mesečnom nivou poslodavac za deset dana bolovanja isplaćivati 6786 dinara po radniku. Ako se razboli 150.000 zaposlenih i taj broj se pomnoži sa troškom od 6786 dinara po odsutnom radniku, dobija se ukupan trošak od oko 1,1 milijarde dinara.

Institut/zavod za javno zdravlje	Broj potvrđenih slučajeva Virusa influenza A (H1N1) 9. novembra 2009.	Broj umrlih slučajeva od gripa A(H1N1) 9. novembra 2009.
Beograd	53	
Novi Sad	56	
Sremska Mitrovica	14	
Subotica	2	
Sombor	3	
Kikinda	1	
Zrenjanin	2	
Pančevo	8	
Niš	18	1
Čuprija	12	1
Čačak	9	1
Kraljevo	8	1
Kruševac	6	1
Kragujevac	9	
Zaječar	2	
Prokuplje	1	
Šabac	3	
Požarevac	2	
VMA	16	
Užice	12	2
Pirot	3	
Leskovac	7	
Vranje	2	
Valjevo	5	
Kosovska Mitrovica	4	
UKUPNO	258	7

IZVOR PODATAKA: INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE SRBIJE "DR MILAN JOVANOVIĆ BATUŠIĆ"

samo konsultovali, ova procena se odnosi samo na smrtnost sa početka epidemije, a ona se s vremenom može i menjati. Broj zaraženih će naravno rasti (verovatno eksponencijalno), ali broj preminulih ne mora pratiti istovetan, jednako brz rast.

U to se, pak, mogu uključiti i skokovi smrtnosti pri pojavi rezistencije na antiviralne lekove, ali je najverovatnija mogućnost da će smrtnost, u krajnjem ishodu, biti sve manja. Epidemiološka situacija već se menja sa merama koje se zarad obuzdavanja virusa neprekidno preduzimaju, a menjaće se još.

Za sada bar možemo grubo da procenimo da nam gornji najgori ishod neće biti veći od 5600 (mada će verovatno biti mnogo, mnogo manji). Verovatnoća da će biti toliko stradalih na kraju zavisi pre svega od nas samih, budući da će se taj broj drastično smanjiti sa vakcinacijom, ali i sa poštovanjem higijenskih mera svakog od nas.

Bez obzira na to kako je procenjujemo i šta mislimo o veličini opasnosti, ako samo malo pooštrimo svoje navike, ako redovno peremo ruke i neprekidno čuvamo sebe i druge od virusa, ta opasnost će biti mnogo, mnogo manja.

SLOBODAN BUBNJEVIĆ

Zdravlje u centru
unapređena formulacija sa luteinom

MULTIVITAMINSKI KOMPLEKS
br.1
u svetu

Wyeth®

MAČKA OBOLELA OD NOVOG GRIPA

Jedna mačka u Ajovi je obolela od novog gripa A H1N1 što je prvi slučaj zabeležen kod ove životinjske vrste. Očigledno je da je jedan od ukućana preneo mački virusnu infekciju, javlja Rojters. "Dva od tri člana porodice koja ima mačku preležali su bolest sličnu gripu pre nego što se mačka razbolela", saopštila je lekarka En Garvej iz ministarstva za veterinu Ajove, preneo je Rojters. "Ovo nije potpuno neočekivano, pošto su drugi virusi gripa utvrđeni kod mačaka u prošlosti", rekla je lekarka Garvej. I mačka i njeni vlasnici oporavili su se od bolesti. "Postoji opasnost da se životinje koje žive u kući u blizini nekoga ko je bolestan takođe razbole i na svaki način treba pratiti njihovo zdravstveno stanje da se i one ne razbole", rekao je državni veterinar u Ajovi. Psi i konji, takođe, mogu da obole od različitih virusa gripa, mada kod nijedne od ovih vrsta životinja nije dijagnostikovano virus H1N1.

KINESKI SUPER LEK

U okviru kineske tradicionalne medicine, napravljen je preparat koji leči od gripa AH1N1 za tri dana, a lek je posebno efikasan kod dece. Kako tvrdi list "Čajna dejli", deci je često dovoljno da uzmu jednu do dve doze preparata nazvanog "lek protiv prehlade br. 2". Cena u pekinškim apotekama je šest juana ili nešto manje od jednog dolara.

DNK TEST ZA PLANIRANJE PORODICE

Naučnici razvijaju poseban DNK test pomoću koga će se ženama od 18. godine nadalje moći izračunati koliko vremena imaju za osnivanje porodice. Posmatrajući brzinu "biološkog sata" test će ženama otkriti koliko im je jajašaca preostalo i upozoriće ih na moguću neplodnost.

Ukoliko test bude pozitivan, žena se može potruditi da zasnije porodicu što pre ili da zamrzne jajašca i tako poveća izgleda za začecje nakon 30. godine života. Ovaj revolucionarni test sledi otkriće takozvanog gena Fragile X (Nežan X) koji upućuje na brzinu "potrošnje" zalihe jajašaca u jajnicima. "Testu možemo podvrgnuti devojku između 18. i 20. godine života i proveravajući njen gen Fragile X reći kada će se naći u rizikom periodu", objasnio je profesor Norbert Gleicher iz njujorškog Centra za ljudsku reprodukciju.

ŠTA JE LOŠE ZA SRCE, LOŠE JE I ZA MOZAK

Postoje brojni dokazi koji ukazuju da je ono što je loše za srce, loše i za mozak jer se, prema novim istraživanjima, ispostavilo da su dobro poznati faktori rizika za koronarnu bolest i moždani udar ujedno i faktori rizika za nastanak demencije u starijoj životnoj dobi. To se pre svega odnosi na pušenje, povišen krvni pritisak, nekontrolisane vrednosti glukoze i holesterola u krvi. Kako prenosi medicinski sajt Doktor, više od 11.000 osoba starosne dobi od 46 do 70 godina praćeno je nešto duže od jedne decenije s ciljem da se utvrdi mogući razvoj demencije. Kod 203 pacijenta kod kojih je dijagnostikovana demencija postojala je značajna povezanost sa faktorima rizika, prvenstveno sa pušenjem, hipertenzijom i dijabetesom. Potencijalni rizik za nastanak demencije znatno se menjao kod osoba povezanih sa faktorima rizika u starosnoj dobi od 55 do 69 godina.

MOBILNI TELEFONI IZAZIVAJU RAK

Sveobuhvatnim istraživanjem, koje je finansirala Svetska zdravstvena organizacija, utvrđeno je povezanost prekomernog korišćenja mobilnih telefona sa nastankom četiri vrste kancera. Tokom desetogodišnjeg istraživanja u 13 zemalja, za koje je utrošeno 20 miliona funti, ustanovljeno je da ljubitelji ćaskanja preko mobilnog telefona obolevaju od raka čak 50 puta češće od onih koji to ne čine. Kod ovih pacijenata najčešće se razvijaju tri vrste raka mozga i jedan pljuvačnih žlezda, objavio je ruski dnevnik "Izvestija". Naučnici tvrde da savremeni mobilni aparati u jednom minutu emituju u glavu korisnika po 217 elektromagnetnih impulsa. Takav napad ne može da izdrži svako, zbog čega stručnjaci preporučuju da se deci mlađeg školskog uzrasta potpuno zabrani korišćenje mobilnih telefona. Učenicima srednje škole savetuje se da šalju poruke umesto da pozivaju, dok odrasli muškarci mobilne telefone ne bi trebalo da nose u džepovima pantalonu, jer će u suprotnom zasigurno imati problem sa plodnošću.

VREME

Copyright © 1997–2005 Vreme

PDF izdanje razvili: Saša Marković i Ivan Hrašovec

obrada: Marjana Hrašovec